

Джон Уиндъм

Недоглеждане

– Прендергаст – каза Директорът на Департамента, – днес изтича срокът на договор ХВ 2823. Моля заемете се с него.

Робърт Финерсън умираше. Два или три пъти в миналото бе имал същото чувство – плашеше се и протестираше против тази мисъл, но този път всичко беше различно – този път беше сериозно. Колко глупаво е да умираш на шейсет години, а още по-глупаво на осемдесет... Изхвърлят на боклука собствения ти жизнен опит. Нищо чудно, че вследствие на такова непохватно използване на натрупаните знания, човешкия род се движи бавно по пътя напред...

Така разсъждаваше Робърт Финерсън, легнал на високи възглавници в полутъмна стая и чакаше търпеливо своя край, когато изведнъж усети, че не е сам. Че има чуждо присъствие. Робърт с усилие вдигна глава и видя съсухрен човек с вид на чужденец. Не беше го виждал преди това, но внезапната му поява не го изненада.

– Кой сте вие? – попита той.

– Казвам се Прендергаст, ако това ви говори нещо.

– Нищо не ми говори. И какво всъщност искате от мен?

Навел скромно очи, Прендергаст съобщи, че шефовете на фирмата, за която работи, биха искали да направят делово предложение на мистър Финерсън.

– Късничко сте се сетили – отвърна кротко Робърт.

– Да, да, при всеки друг случай, но това е особен вид предложение и може да ви заинтригува.

– Не виждам как. И все пак за какво става дума?

– Ами виждате ли, мистър Финерсън, моят шеф смята, че вашата... тъ-ъ... кончина, така да се каже, трябва да се състои на 20 април 1963 година, тоест утре.

– И сам подозирах – каза Робърт спокойно, отбелязвайки за себе си, че би трябвало да покаже поне грам вълнение.

– Много добре, сър. Но имаме сведения, че вътрешно протестирате срещу този естествен ход на нещата.

– Колко точно се изразихте, мистър Принделбус!

– Прендергаст, сър, но това няма значение. Важно е, че вие притежавате съвсем нелошо състояние. А както казва народната мъдрост, не можете да го вземете със себе си, нали така?

Робърт Финерсън изглежда посетителя внимателно.

– И какво искате? – попита.

– Всичко е много просто, мистър Финерсън. Нашата фирма е готова

да преразгледа посочената дата. Срещу прилично възнаграждение, разбира се.

Робърт беше вече толкова далеч от нормалното човешко съществуване и възприятия, че не видя в това предложение нищо неестествено.

– Колко да се преразгледа и срещу какво възнаграждение? – попита делово той.

– Ами имаме няколко варианта. Склонни сме да предложим един от последните, много изгоден. Основава се на желанието на много хора в положение като вашето. А именно: „О, да можех само да изживея живота си отново!“

– Ясно – рече Робърт, спомняйки си смътно прословутата сделка, за която беше чел. – И къде е уловката?

Прендергаст леко се намръщи.

– Няма никаква уловка. Просто вие веднага ни давате седемдесет и пет процента от наличния ви капитал.

– Седемдесет и пет?! Ама че работа! Що за фирма сте...

– Това е много старо учреждение. Имали сме доста почтени клиенти. В стари времена търгувахме повече бартер, така да се каже. Но с развитието на търговията променихме методите си. Убедихме се, че притежаването на парични влогове е доста по-изгодно от замяната срещу душа, особено като се има предвид сегашната ѝ ниска пазарна цена. Това обикновено устройва и двете страни: ние получаваме капитала, който, както вече казах, вие не можете да вземете със себе си, а вие можете да правите с душата си каквото си искате – ако, разбира се, законите на страната позволяват това. Единствено наследниците остават недоволни.

Последното не смути Робърт.

– В този момент наследниците ми бродят из къщата като лешояди, няма да е лошо да получат малък шок. Така че да се залавяме за работа, мистър Спондграйс.

– Прендергаст – поправи го търпеливо събеседникът му. – Значи обичайната процедура за изплащане се състои в това...

Някаква неясна прищявка или нещо, което може да се приеме за прищявка, накара мистър Финерсън да посети Съндз Скуеър. Робърт не беше ходил там много години и макар желанието да посети местата от своето детство да го бе спохождало често, така и не намираше свободно време.

Освободи таксито на ъгъла и постоя няколко минути замислен и загледан към градинката. Оказа се доста по-занемарена, отколкото се

беше запазила в спомените му. Макар повечето растения да се бяха смалили с времето, кестените със свежите си, току-що покарали листа, почти закриваха небето с могъщите си клони. Нови бяха и спретнатите лехи с наскоро засадени лалета. Но най-голямата промяна бе липсата на желязната ограда – вероятно отишла за претопяване по време на войната.

Като си мислеше с тъга за миналото, Финерсън пресече улицата и тръгна бавно по добре познатите пътеки. Откриваше едно, спомняше си друго... Дори съжали за разходката – заобикаляха го твърде много призраци от далечното минало...

Рязък и строг момичешки глас наруши блажената тишина:

– Боби! Мистър Боби, къде сте?

Мистър Финерсън бе раздразнен – този глас му действаше на нервите. Чу го отново, постара се да не му обръща внимание, но иззад храстите се показва синя шапка с пищна панделка, а под нея – миловидно розово личице на млада девойка, която се опитваше да изглежда строга.

– Ето къде сте, лошо момче! Защо не отговаряхте като ви виках?

Мистър Финерсън се извърна, очаквайки да види скритото зад гърба му дете. Но нямаше никой. Когато отново се извърна, пейката беше изчезнала, а той седеше направо на земята и обграждащите го храсти изглеждаха доста по-високи.

– Хайде, хайде, и без това закъсняваме за чая – каза момичето.

Робърт наведе очи и се ужаси, като видя вместо изгладените си официални панталони на тесни райета, къси сини панталонки, кръгли коленца, бели чорапки и обувчици с детски фасон. Огледа се – беше облечен в бежово якенце с големи медни копчета и носеше жълта сламена шапка.

Момичето проявяваше нетърпение. Разтвори храстите, наведе се, хвана Робърт за ръка и го дръпна.

– Да вървим, днес нещо...

Щом се измъкна от храстите с Робърт в ръка, момичето извика:

– Барбара, отиваме вкъщи!

Робърт не искаше да вдигне очи, тъй като сърцето му винаги се свиваше, щом видеше по-малката си сестричка. Все пак обърна глава и видя как малкото момиченце в бяла рокличка тича срещу тях. Почти бе забравил, че тя някога е можела да тича като всяко здраво дете и в добавка да се усмихва. Нима е сън? Но ако е така, значи е удивително ярък сън – в него няма нищо изкривено или неправдоподобно. Дори звуците наоколо бяха като в детството му: скрибуцане на колела на минаващи каруци и файтони, чаткане на конски копита, познатата проста песничка

на латерната на ъгъла...

– Вие какво се тътрите едва-едва? – сгълчи ги гувернантката. – Готвачката ще бъде ужасно недоволна, че ще трябва да претопля всичко...

Робърт малко се разочарова, че не влязоха през парадната врата, боядисана наскоро в зелено, а се спуснаха в сутерена, където беше кухнята. В детската стая всичко си беше на мястото. Робърт откри познатите играчки: люлката конче с отчупена долна устна, стадото мънички крави и овце върху камината, газовият фенер, уютно съскащ върху масата и календарът на стената с трите пухкави котенца и датата, напечатана с големи цифри: 15 май 1910. Значи току-що е навършил седем годинки...

След чая Барбара попита:

– А мама ще дойде ли при нас?

– Не – отговори гувернантката – излязоха някъде с татко, но ще си дойде преди да легнете. Ако се държите добре, разбира се...

Всичко до най-незначителните подробности беше като в далечните години на детството му: къпане преди сън, креватчето. Като го завиваше с одеялото, гувернантката с изненада рече:

– Ама много сте тих днес, Боби. Надявам се, че не се каните да се разболявате.

Робърт лежеше с отворени очи – всички предмети в стаята се виждаха ясно при слабата светлина на нощната лампа. Като че ли твърде дълго продължава този сън... А може би това е особеният предсмъртен сън, за който казват: „И целият живот мина пред очите му...“

Изведнъж си спомни за онзи странен човек – името му като че ли беше Прендергаст, който го посети тогава. От този неочакван спомен Робърт чак се надигна от възглавницата си и се ошипа силно – хората, кой знае защо, се шипят, когато искат да се убедят, че това около тях не е сън. Същите хора, които според Прендергаст, обичат да повтарят: „О, само да можех да изживея живота си отново!“

Но това е безсмислено! Човешкият живот не започва на седем години, това противоречи на природните закони. Освен ако... Освен ако има дори една милиардна част вероятност да се е случило онова, за което говореше странният човек.

Боб Финерсън лежеше в креватчето си и обмисляше всички открития се пред него възможности. Благодарение на изключителния си интелект в предишния живот бе достатъчно забогатял, а сега, въоръжен със знания за онова, което предстои да се случи в бъдеще... Даже е трудно да си представиш какво би могъл да постигне! Техническите и научните открития, предсказването на двете войни и използваните в тях

оръжия – всичко това предлага невиджани възможности! Разбира се, ще е осъдително да нарушава хода на историята. Но от друга страна, какво му пречи например да предупреди американците за нападението над Пърл Харбър, или французите – за плановите на Хитлер? Не, тук непременно трябва да има някаква уловка, която ще му попречи да го направи, но къде е тя?

Всичко си беше твърде неправдоподобно и най-вероятно все пак да си е сън...

Следващия ден бе събота, време за привичния ритуал за среща с бащата и за получаване на джобни пари за седмицата. Видът на баща му го смути; не само защото беше облечен в ужасна бяла риза с висока колосана яка, която подпираше брадичката му, но главно защото изглеждаше като един твърде обикновен млад човек, а не като герой, какъвто бе останал в спомените му. Чичо Джордж също бе там.

– Здравей, младежо – рече той, – много си пораснал, откак те видях за последен път. Току-виж скоро си станал съдружник в бизнеса. Как гледаш на това?

Боби замълча – не би могъл да каже, че това никога няма да стане, защото баща му ще бъде убит във войната, а чичо Джордж ще пропилее цялото им състояние. Затова само се усмихна мълчаливо.

Като получи съботните шест пенса, Боби излезе от столовата с мисълта, че не всичко е толкова просто, колкото предполагаше. От чувство за самосъхранение реши да не разкрива пророческите си способности, докато не изясни за себе си дали има представа за нещата, които неизбежно трябва да се случат, или само може да се случат. Ако е първото, нему е отредена само незавидната роля на Касандра, но ако е второто... възможностите му стават наистина неограничени...

След обяда децата трябваше да отидат на разходка. Минаха през задната врата на кухнята и докато гувернантката каже нещо на готвачката, Боби помогна на малката Барбара да преодолее високите стъпала. Пресякоха тротоара, улицата беше пуста, само в далечината към тях препускаше талигата на месаря. Боби я погледна и в този миг в паметта му се взриви ужасяваща картина, по-ясна дори от фотоснимка. Без да се замисля, Боб сграбчи сестра си за лакътя и я повлече към перилата на стълбището. В този миг конят се уплаши и хукна. Барбара се обърка, падна и се претърколи под конските копита. Без да я изпуска, Боби с все сила я изтегли обратно и двамата се строполиха върху стъпалата. След секунда се разсипаха спичи, а месарят с див вик падна от високата

седалка. Конят тичаше надолу като пощурял, а цялата улица бе покрита с празнични пържоли.

Разбира се, здравата им се скараха, но Боб го възприе философски, а също и раните, защото, за разлика от всички останали, знаеше какво трябваше да се случи в действителност. Знаеше, че Барбара трябваше да лежи простряна, с окървавен, размазан от конските копита крак, и че после щеше да остане саката за цял живот. А сега само плачеше и мъркаше като всяко дете с рани.

Така Робърт получи отговор на въпроса, който го вълнуваше. Имаше за какво да се замисли.

Свързаха това негово вглъбяване с получения шок и всячески се опитваха да го успокоят. Но въпреки всички старания, това настроение не го остави до късно през нощта. Колкото повече размишляваше за случилото се, толкова повече се объркваше във възможните последици на своята намеса в съдбата на Барбара. Но едно разбра абсолютно ясно: животът на човека може да бъде променен само веднъж. Сега, когато вече не е саката, Барбара ще тръгне из живота по съвсем друг, напълно непредсказуем път; повторна промяна вече е невъзможна, защото този път е непознат.

Тази мисъл го накара да се замисли за съдбата на баща си. Ако можеше да се уреди той да не загине във Франция от фугас на снаряд, мама нямаше да се ожени толкова несполучливо, чичо Джордж нямаше да профука състоянието им. Робърт щеше да учи в по-скъпо и престижно училище, животът му по-нататък щеше да тръгне по друг коловоз и тъй нататък...

Въртеше се неспокойно в постелята. Да, не е чак толкова просто. Ако тате бе останал жив, това би засегнало съдбата на много хора, всичко щеше да потече по друго русло, пък дори би могло да повлияе на изхода на Първата световна.

Ами ако навреме предупреди за изстрела в Сараево? Не, не, по-далеч от важните исторически събития. Но въпреки...

– Прендергаст, при нас постъпи оплакване. Много сериозно оплакване по повод договор ХВ 2823 – заяви директорът.

– Виновен съм, сър, но може би...

– Вие нямате нищо общо с тази работа. Психолозите, те са объркали конците. Напишете оплакване, идете при тях и ги наругайте както се полага заради това, че не са направили внимателно прочистване на паметта. А този субект така ги е засукал, объркал е цяло кълбо човешки

съдби. Засега, за щастие са само незначителни личности, но бог знае какво може да се случи утре. Да не се мотаят бързо и да оправят кашата.

– Слушам, сър. Захващам се веднага.

Боби Финерсън се събуди, прозя се и седна в леглото. Настроението му беше някак празнично, сякаш е Рождество или неговият рожден ден, макар да си беше поредната неделя. Но ясно си спомняше, че точно днес трябва да направи нещо много важно.

Ама какво?

Огледа се – слънчевата светлина обливаше стаята и нищо не припомняше за намеренията му. Боби махна с ръка и погледна Барбара, която продължаваше сладко да спи в креватчето си.

Слезе от леглото, крадливо се промъкна на пръсти и я дръпна за плитката. Е, това не е лошо начало на нов ден.

КРАЙ

© Джон Уиндъм

John Wyndham

Сканиране: stooth

Разпознаване и редакция: moosehead, 2009

Издание: Списание „Зона F“, бр.3/2002

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11567>]